

ГЛАС ВАЉЕВА

ИЗДАВАНИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ
Власник у име издавачког одбора
ПЕТАР М. ТАДИЋ, витезар
ТЕЛЕФОН БР. 22.

ПРИВРЕДНО-КУЛТУРНИ ЛИСТ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Број 51.

Главни уредник: **МЕД. С. САВИЋ** учитељ у пензији

ПРЕТПЛАТА:

за 6 месеци 25 динара, за годину 40 динара,
за иностранство 100 динара.

Одговарајући тарифи. Чек, рачун бр. 53.733.

Година V.

АНКЕТА

О историјско—уметничким местима и грађевинама у Ваљеву.

Следећим прописима новог Грађевинског закона (§ 24.) Општина ваљевска између осталог приступа доношењу „Уредбе о чувању историјско—уметничких места и грађевина у Ваљеву.“

Ваљево је у напорима за чување националног духа и у историји стварања данашње самосталне државе играло увек једну од најважнијих улога и дало много жртава. Стога се Општина осећа дужном, да овом уредбом у вези са регулацијом вароши очува, истакне и реконструише сва она места и грађевине, које су везане за поједине историјске моменте. Циљ је да се не занемари, не потцени и не изостави ни једно такво место ни грађевина, те је Општински суд решио, да се сва таква места и грађевине као и њихов историјски значај утврде и путем анкете, коју Општина по овоме предмету захваљујући предиспозитивности Уредништва, овим апелом отвара у нашем листу „Глас Ваљева“. Отварајући ову анкету Општина жели, да у овоме учествују сви, који би понеки прилогом могли да допринесу правилном решењу ове значајне Уредбе.

Од Суда општине ваљевске бр. 21.741. 15 XII 1932. Ваљево.

ШТА ЧЕКАМО МИ?

У Европи нема већ модерне државе са којом Совјетска Русија нема економских и политичких веза.

Последњи пакт о ненападању који је Француска са Русијом направила најјаснији је доказ, да се без Русије не може ништа а против ње још мање.

Озбиљна улога коју Русија у свету има и у политичком а још више у привредном погледу нада се заклонити са неозбиљном лармом и лажима које отпатци царистички свакодневно кроз нашу јавну штампу лансирају.

Русија ради и ствара и својим озбиљним радом створила је себи велико место у свету, тако озбиљно да заклетни њени непријатељи, један по један мире се са тим фактом и прилазе јој тражећи њено пријатељство.

Можемо се ми неслагати са Совјетском диктатуром, могу нам бити и несимпатични болшевички методи у њеној спољној и унутрашњој политици, али је њено право да своју кућу уређују како они хоће. Противу тога уређења не даже се 160 милиона њених грађана и онда шта хоћемо ми? На чијем гробљу то ми и за чији рачун кукамо?

Данас у добу политичке и економске несигурности кад око своје куће немамо пријатеља, нужно је да немамо противу себе и нашу моћну расну браћу Русе и моћну Русију. О томе се мора водити рачуна, јер ће велика одговорност пасти на оне који противно раде.

Апелујемо на Народну Скупштину да се питањем успоставе пријатељских односа са Русијом што пре позабави. То је њена дужност.

М. К.

ОПЕТ ШТИТАСТА ВАШ

Таман летос рекосмо Боже помози, шљиве се отеше од штитасте ваши и ова нам јесен донесе лепу пару за шљиве, кад ево је ова опет вама за враг. Са многих страна из среза ваљевског јављају нам људи да штитасте ваши има и то много на шљивама. Чак неки тврде да их има и на јабукама те ће и њих да униште ако се не предузме одбрана. Један сељак из Рађевог села — Вел. Митровић — прича да му се воће дрвени као да га је посуо алавог паприком. Чак вели да су се ваши спустиле низ стабло и завукле и око корена образовале прстен докле је се земља размакла од стабла љуљаног ветром. Он вели да је воће добро 1930 и 1931 год. те је врло добро било очувано и леп род доносило. Најје га прскао ове 1932 г. и ваши су се поново појавиле. Већ је предузео прскање, јер је уверен да су карбокримп и лозол одлична средства за одбрану воћа од ове напасти што се зове „шљивина штитаста ваш“.

Држимо да ове године неће требати много речи просипати доказујући да шљиве треба прскати против штитасте ваши. Прошле године доказале су: ко је своје воће прскао тај га је и брао па и лепе паре за шљиве узео, а ко је био тврдоглав и говорио: ко ће се са Божијом вољом борити, — тај је своје шљиве искрчио — а како није имао зашта да узме новаца то је морао пасти у дугове од којих сада тражи да га држава спасава.

Ову опомену ево чинимо преко „Гласа Ваљева“ и молимо наше претплатнике да на исту скрену пажњу свима својим суседима, познаницима и пријатељима — па ко хоће нека послуша, а ко неће — и не мора. Само ће се луго кајати ко не послуша. Привредници, прегледајте добро ваше воћњаке!

Ми рекосмо и душу спасосмо.

ЕПИГРАМ

У прилог кризе

Свак' се стара кризу да ублажи,
Свад се јо—јо као лебач тражи!
Дечја жеља никога не чуди
Али зло је кад матор полуди.

Јегер

ЕЛЕКТРИЧНО ОСВЕТЉЕЊЕ У ВАЉЕВУ

У последњим бројевима „Глас Ваљева“ изашло је неколико интересних чланака о овом осветљењу; чак је тражено и маје мишљење и изјава о истом као општинског пуномоћника.

Одмах напомињем, да нисам овлашћен као општински пуномоћник од стране суда и одбора, да у њихово име дајем какве изјаве, те оно, што овде будем рекао, говорим само у своје име.

I.

Садање осветљење вароши вије творевина саме данашње општинске управе и једне групе људи, већ је то читав сплет рада и одлука многих општинских управа и читавих генерација оvd. грађана. Са тога се о садањем осветљењу овлашћено, какво је, не може говорити, док се претходно нема преглед рада толиких људи на овом питању.

У осталом чињенице и факта најбоље илустрију свакаји рад, па их с тога овде изложем у кратким поетизма, наравно у колико су ми познати.

Питање осветљења у Ваљеву може се поделити на два периода: рад истог пре и рад после рата.

1) Пре рата суд и одбор општине ваљевске закључио је са г. Матом Ненадовићем уговор од 17 априла 1897 год., којим је г. Ненадовићу дата концесија за осветљење вароши за четрдесет година тј. до 17-IV-1937 г. Битне одредбе тога уговора су ово: концесија се даје искључиво г. Ненадовићу, с тим да иста може прећи само на његове наследнике и задругаре у случају његове смрти пре истека концесије. Уговорено је да г. Ненадовић даје 2000 сијалица. Цена је била утврђена само за улично осветљење, а за давање осветљења приватним лицима остављено је концесионару да се са сваком грађанином погађа посебно. Поред тога општина је задржала себи право да може по потреби дати осветљавање вароши и другим лицима преко оног броја сијалица. За све сукобе и спорове између концесионара и општине предвиђен је суд добрих људи, које обе стране овражу.

У 1910 години појавили су се као сопственици горње концесије г. Јулиус Шмит и Фегели, јер се из наведног уговора између ове двојице и општине потврђеног 26 августа 1910 год. бр. 11326 види, да се г. Шмиту и Фегелију даје искључиво право — повластица за осветљење вароши за све време трајања горње концесије од четрдесет година, с тим да општина не може дати никоме другоме за све време трајања концесије осветљење вароши никаквим путем ни сличним ни другим каквим предузећем. Поред тога не оставља се концесионару више право, да се давање осветљења приватним лицима са њима посебно погађа, већ су цене осветљења утврђене по категоријама, ио свемо паушално и без употребе струјомера.

Такво је стање остало до рата и за време рата.

2) После рата је између концесионара г. Шмита и суда одбора општине ваљевске склопљен накнадни уговор, санкциониран одлуком одборском од 10 априла 1921 год. обр.

94, којим је дотадањи арживан измењен у толико само, што су концесионару одобрена повишења цена осветљења за 90% од првобитне цене по сијалици, с тим да даје 4000 сијалица за осветљење вароши; мало доцније одлуком одбора од 16-II-32 год. обр. 31 одобрена се г. Шмиту накнадно повећање цене осветљења још по 3 динара по сијалици.

Одлуком одбора од 9 јуна 1924 год. обр. 126 одобрено је концесионару да наплаћује уз редовну цену од потрошача још по 5% за г. Мату Ненадовића све до даље одборске одлуке.

У 1924 год. појавио се као сопственик концесије г. Ст. Унковић и одбор је одлуком својом од 19-X-1924 год. обр. 126 решио: да се са њим склопи нов уговор о осветљењу вароши. У смислу те одлуке вођени су преговори са г. Унковићем неколико година, али је тек данашња општинска управа окончала новим уговором, који је санкциониран одлуком одбора од 28 априла 1928 год. обр. 34. Овим уговором учињене су знатне и осеми битне измене првобитне концесије, а најглавније су ове:

а) Да се цене осветљења сваке године у току месеца новембра за наредну годину утврђују путем стручних техничке комисије, коју обе стране бирају и да су тако утврђене цене обавезне за обе стране; ако ни једна страна не тражи процену у току месеца новембра цене се аутоматски продужују и за следећу годину;

б) Уводи се као нова ствар потрошња струје по струј мери (киловат час) и за приватне грађевине које то хоће, задржавајући и паушално осветљење ко то хоће;

в) Утађује се право општине да без обзира на рок концесије може у свако доба откупити целокупно предузеће од концесионара по процени стручних вештака само са откупом на годину дана унапред;

г) Извршено је смањење цена осветљења по свима категоријама а за паушалне сијалице за приватне смањење од 17.50 и 15 динара на 11 динара по сијалици.

У 1928 години на захтев општине врши се путем стручних вештака процена и утврђује цена за 1929 год. и комисија утврђује цену такође од 11 динара по сијалици за паушал, и за локале I реда 7 динара и дуљне и радње 5.75 динара по струјомеру од киловат—час.

Одлуком одбора од 7-XII 1931 год. О бр. 129 објављују се грађанству проценене цене но са постигнутим смањењем мамо комисијску процену за локале I реда од 7 на 6 динара и дуљне и радње од 5.75 на 5.50 динара од киловат часа по струјомеру.

Те цене су у важности до данас. Одлуком одбора од 30-XI-1932 год. О бр. 137 решено је да се на основу уговорног права цене за 1933 годину утврде стручним вештачењем и поступаак за то је већ у току рада.

Најзад одлуком одбора од 10-X-1932 год. О бр. 107 укинута је наплаћивање 5% субвенције г. Мати Ненадовићу и г. Ненадовић је једним кавалерским начином примио то к знању и најавио грађанству благодарност на досадашњој пажњи.

Ово је у најкраћим потезима историјат осветлења у Ваљево; простор листа не дозвољава ми, да цитирам и ситније одлуке но без битве важности. Кога у осталом што више од овога интересује — може у свако доба добити сва обавештења у Техничком одељку Општ. ваљевске.

О овим свршеним и санкционисаним радњама, где су толики људи и генерације учествовали, нисам ни овлашћен ни позван, да ја дајем као нестручњак мишљења и коментаре; то би у осталом било и узалудно с обзиром, да је све то званичним путем утврђено и свршено.

Битно је у садашњем осветлењу то, да првобитну дату концесију са роком до 1937 год. општина може, ако је у финансијској могућности, сваког момента откупити и тако предузеће осветлења узети у своје руке; у противном, на други се начин не да скратити трајање концесије до истека 1937 год. с обзиром на све што је напред урађено.

Погрешно су мени као општинском пуномоћнику упућена сва ова питања, шта ја као пуномоћник мислим. Као пуномоћник општински ја мислим само о ономе, што ми суд и одбор наложи и одлуком достави на рад и извршење и ја то стриктно и савесно извршујем; мимо суда и одбора ја нисам ни властан ништа предузимати.

Али као одборник општине ваљевске и моји другови у одбору и ја и цела општинска данашња управа трудили смо се и трудимо се док смо тамо, да у многобројним компликацијама са концесионаром заштитимо само интересе вароши и грађана; у том погледу речито говоре напред изнета факта и смаграм за веома важан и велики успех, што се увела потрошња по струјомеру и да се цене одређују путем стручних вештака; то је највећа гаранција грађанству за заштиту интереса својих; све остало су палијативне мере, (незнатне новчане казне) које немогу пружити пуњу заштиту од евентуалних злоупотреба као што су прекиди струје и т. д. Противу тога постоји само један сигуран лек: струјомер, па колико потрошиш толико и платиш.

II.

О будућем осветлењу општине ваљевске не могу много рећи: то питање захтева, не фантастичне комбинације нестручне природе, већ стручну техничку студију и сарадњу компетентних стручњака, чији се закључци имају узимати у обзир при решењу тога питања.

У колико сам обавештен, данашња општинска управа приступила је већ с пуно пажње студирању тога проблема и грађанство може бити уверено, да ће то питање благовремено и пре истека данашње концесије (ако општина раније не изврши откуп предузећа) бити решено најсавесније, најповољније и најкорисније по интересе вароши и грађанства.

На завршетку да додам и ово:

И овим путем најављујем (као што сам и оној двојници казао) да је за варош Ваљево у овом моменту најхитније и управо животни питање, да се одмах доведе чиста пијаћа вода путем неколико чесама по раскршћима, те да се више не трује бар овај млађи свет водом, ва коју је несумњиво утврђено, да се меша са помијарама и нужницима. Много је важније то, него осветлење у овоме моменту, јер осветлења имамо колико толико, а чисте воде немамо ни капи, те се сваком паметном човеку кожа најези, кад само и помисли шта све пијемо!

Ја ово не само што потписујем, већ сам чак поднео и писмени предлог одбору, да се вода спроведе путем неколико чесама слично Куршумлији, Приштини и још неким варошима па и селима.

То се може, ако се не може имати модеран водовод.

Уверен сам да се у овом погледу самном слаже целокупно грађанство сем можда неколико људи.

Рад. А. Павловић
адвокат

ЛИСТИЋИ

— из једног бележника —

Многа слабић смрт пожели,
„Горак му је живот!“ — вели.
А ја мислим о животу
Па био он макар чији:
Кад би био без горчина,
Да би био још — горчић.

Ж.

ВЕСТИ

Краљев рођендан

Јуче — у суботу 17. ов. м. и у Ваљево је на свечан начин прослављен 44 дан рођења Његов. Величан. Краља Александра Карађорђевића. Варош је била цео дан затворена и окићена заставама. У цркви је била литургија и благодарење на коме је поред преставника власти, војске и чиновништва било присутно и грађанство са свима својим корпорацијама и удружењима. На литургији и благодарењу певало је хор певачког друштва Чика Љуба. Народ је се помолио Богу за дуг и срећан живот Њ. В. Краља Александра, те да кроз живот путује стопима свога родитеља неумрлог краља Петра ујединитеља. У том смислу је и прота Стеван одржао леп говор. После благодарења био је свечан пријем код Начелника среза где се уписивало у књигу. У вече је била литургија и бакљада.

Лозничко пров. друштво „Караџић“

Својим хором, музичком и позоришном групом првинује на дан 24. децембра ове године у сали Официрског дома овде у Ваљево уметнички концерт са врло пробраним програмом, који се састоји из музичких увертира, хорских песама и једног чина *Виде*, позоришног комада од Јанка Веселиновића.

Дужност је нас ваљевца да посетимо у што већем броју овај концерт наших најближих суседа, са којима да се упознамо те да стваримо како културно просветни додир, тако и економско привредне везе. Заслужимо да се и они одазову када се наша друштва крену њима у посету.

Посетимо их и уживајмо у извршним музичким комадима и лепом хорском певању — овог нашег једног од најстаријих друштва, које је проносило српску песму и будило патриотизам код наше браће тамо преко Дрине и онда када је валовита Дрина била међа измеђ Босне и измеђ Србије. Овајмо достојно поштовање и оцу српске књижевности, Вуку Караџићу, чије име носи наш гост...

Концерт у корист „Глас Ваљева“

На први дан православног Божића — 7. јануара 1933 г. биће приређен у *Гранд хотелу* овде у Ваљево Велики концерт у корист „Глас Ваљева“.

Програм концерта биће објављен допније. Он ће бити изведен на опште задовољство публике, јер су се за исти пријавили многи пријатељи „Глас Ваљева“ да на истом суделују музиком, песмом, рецитацијом а и једним шаљивим позоришним комадом, који нарочито емоционално као дилетанти припремају. Надамо се да ће грађани града Ваљево на овом концерту доказати да им је стало до тога: да „Глас Ваљева“ постоји, те да заступа њихове интересе и проноси њихове жеље и идеје широм целе Југославије.

Ваљевски Обласни одбор Јадранске страже

У недељу 11. ов. мес. овдашњи Обласни одбор Јадранске страже у лицу свога председника генерала г. Драг. Вуковића и чланова управе г. г. Влад. Недељковића, капетана Еда Делака и поручника Тодосија Ђорђевића, посетио је своје пододборе на Обреновцу и Убу. На Убу је одржана конференција са месним одбором где су му дате инструкције о активнијем раду: а на Обреновцу је одржана шира конференција на којој су попуњена управљена места управе п. одбора.

За „Глас Ваљева“

Г. Жив. Н. Стефановић, бив. директор ваљевске гимназије, који сада живи у Београду, пише:

„...Видим да је „Глас Ваљева“ притешњен материјалним неприликама због рђавих платиша, сведен на половину формата. Боље је и то него обуставити га. По моме мишљењу, требало би опет приредити концерт у корист одржања листа и упутити штампана писма свима имућнијим Ваљевцима и пријатељима ван Ваљева да лист помогну ма и најмањим прилогом.“

Лист је и користан и потребан, притом одлично уређиван, па је дужност принети све жртве и одржати га по сваку цену....“

Г. Ал. Марковић — Јегер

Из Обреновца пише:

„...Пратећи Ваш лист видим неблагодарност читаоца у погледу претплате. То је жалосна појава, јер Ви незнате како је „Глас Ваљева“ цењен услед своје солидне објективности овде и ван наше околине. Само напред. Та и овој ће немани, коју кризом крстимо, ваљда доћи крај... Гледајте да се Божићни број у дупликату изда....“

Пријатељима „Глас Ваљева“

У прошлом броју најавили смо да намерамо приредити концерт у корист нашега листа, јер због многих рђавих платиша „Глас Ваљева“ је доведен у неизлазан положај, да без ваше накнадне помоћи он би морао да престане излазити. Дуг од 20.000 дин. хоће да га удави.

Стога је редакциони одбор у својој седници од 13. ов. мес. решио: да апелује на све вас, којима је стало да се „Глас Ваљева“ и даље чује, да нас помогнете те да га и даље одржимо. Када би нам 1500 пријатеља и претплатника послало само по 10 динара наша би криза била решена, јер би поред прихода који предвиђамо са концерта исплатили дуг и успели да лист продужимо издавати.

Ваљевци, ма где се ви налазили: недајте да „Глас Ваљева“ умукне. То ће бити ваш грех и срамота.

На знање

Божићни број нашега листа изаћи ће на целом формату.

Моле се сарадници да своје прилоге — рукописе за исти пошаљу до 3 јануара.

Огласе, као и честитке празника својим муштеријама и гостима заинтересовани нека такође пошаљу до 3 јануара.

Врло је леп обичај о великим празницима сећати се својих муштерија и оглашавати своју робу у бројевима који излазе о великим годишњим празницима.

Ко оглашава тај шири круг својих муштерија.

Скупштина Стрелачке дружине „Илија Бирчанин“

Свезна стрелачка дружина „Илија Бирчанин“ у Ваљево, одржаће своју редовну годишњу скупштину 25. ов. м. у 9 часова пре подне у павилу „Србија“.

Умољавају се сви редовни и ванредни чланови, као и сви љубитељи онога спорта, да у што већем броју дођу на скупштину.

Треба знати

У 1931 год. ми смо извезли свега 91.000 комада говеда а сама Француска увезла је у истој години 179.000 комада говеда. Истина од те колосалне количине, од нас увезено је само и једна: три хиљаде комада.

Приређивачима забава!

Не купујте карте за шаљиву пошту друге осим карте уметничке из наше историје јер не само што су најлепше него су и најјефтиније. Исте има на стоваришту књижара

«ЛА ФРАНС»

ДРАГОЉУБА С. ТЕШИЋА, Београд

Тел. 25-309.

Поенкареова 32 где можете добити конфете и серпентине све по фабричним ценама. 8-

Прилог Ваљској трпези

Г. Новица Јањић каф. прилаже 5 кгр. меса, 5 кгр. хлеба, 5 кгр. кромпира, 2 кгр. лука и 0,500 кгр. масти; г. Александар Јовановић директор Пољопривредне школе прилаже 40 кгр. купуса и 10 кгр. кеља; г-ђа Милица Ђелмаш приложила је 19-ХI цео оброк у име полугодишњег помена кћери Ружи; г-ђа Мара Тадић прилаже 2 кгр. ветина и 10 комада сапуна; Н. Н. прилаже 150 кгр. купуса; г. Аним Јовановић и брат прилажу 155 кгр. јабука.

Управа Трпезе изјављује приложеницима захвалност.

Анка и Петар Петковић индустр.

Примаће посете о Св. Николи. Карађорђева улица број 35.

Аца Р. Поповић

Шеф жељ. станице услед болести у породици неће ове године примати посете о својој слави св. Николи.

Радојница и Андра Велимировић

Своје крсно име св. Николу прославиће у кругу своје породице.

Јован Госпавић, управ. ос. школе

Своју славу св. Николу прославиће у кругу своје породице.

Витомир Антонијевић, трговац

О својој слави св. Николи, неможе примати уобичајене посете.

Др Милан С. Атанацковић

управник болнице не може ове године о својој слави Св. Николи примати уобичајене посете.

Браћа Ђ. Луковић

Трг. орд. о својој слави св. Николи неће примати посете услед жалости у породици.

Оглас

За набавку канцеларског материјала и прибора за команде и установе ваљевског гарнизона

Сходно одредбама чл. 82—89 закон о државном рачуноводству одржаће се дне 21. децембра 1932 у 11 часа у Интендантури Команде Дринске Дивизиске области погодба надметањем пријављених и примљених надметача за набавку канцеларског материјала и прибора за команде и установе ваљевског гарнизона за потребе од 1 јануара до 31 марта 1933 године.

Услови се могу видети сваког радног дана за време канцеларског рада у Интендантури Дринске дивизиске области. Кауција 5% полаже се на каси команди Дринске дивизиске области до 10 часова пре подне одређеног дана погодбе.

Е. Бр. 12.959 32 из канцеларије интендантуре Дринске дивизиске области дне 8 децембра 1932 године у Ваљево.

Суше гљиве

купује увек и плаћа врло добро

М. Гершак и Комп.

Љубљана, Пречка ул. 4

велетрговина за земаљске плодове. Пошаљите узорке и понуде. 5-6

Купујемо: дуге хростове и букове свих димензија; шипере хростове од 2,60, 2,50, 2,30 и 1,70 мет. дужине као и лепо ливадско сено. — За обавештења обратити се Милану Д. Јовановићу или М. Кораћу код Желез. станице у Ваљево. Телефон бр. 31.